

**Situasjonsrapport fra Øvre Kvemma prosjektet, med
fokus på flerfaset lokalitet 1,
Askeladden id 270505.**

Øvre Kvamme 67/1, Lærdal kommune
Sogn og Fjordane i Vestland Fylke.

av Yvonne Dahl

Rapportnr. 19 - 2021

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
Avdeling For Kulturhistorie

Fylke	Vestland, Sogn og Fjordane
Kommune	Lærdal
Gårdsnavn	Øvre Kvamme
G.nr./b.nr.	67/1
Prosjektnavn	Øvre Kvemma Kraftverk
Prosjektnummer	780
Kulturminnetype	Bosetningsspor, gårdshaug, fossile dyrkingspor, bronse- og jernalder.
Lokalitetsnavn	Lokalitet 1-3
ID nr. (Askeladden)	270505, 270508, 270516
Tiltakshaver	Norsk Grønnkraft
Ephortenummer	
Saksbehandler	Søren Diinhoff
Intrasisnummer	UM_2021_016
Aksesjonsnummer	2021/137, 2021/138, 2021/139
Museumsnummer (B/BRM)	
Fotobasenummer (Bf)	Bf10454
Tidsrom for utgraving	04.10.-22.10.2021
Prosjektleder	Søren Diinhoff, Yvonne Dahl
Rapport ved:	Yvonne Dahl
Rapport dato:	10.11.21

Innhold

1. INNLEDNING	3
1.1 Feltarbeidet.....	3
2. KULTURMILJØ OG LANDSKAP PÅ ØVRE KVAMME 67/1.....	5
2.1 Kulturminner innmarka Øvre Kvamme: Skålgroplokaliteter, gravhaug og røysfelt.....	5
2.2 Kulturminner i nærområdet.....	6
3. ASKELADDEN ID 270505	7
3.1 Sjakt 1/C451	8
3.2 Sjakt 5/C996 - ferdig undersøkt.....	10
3.3 Flerfaset gårdsanlegg fra jernalder	11
3.3.1 Nordlig del: Minimum seks bosetningsfaser fra jernalder deriblant Hus-1 fra MVT-VT	14
3.3.2 Østre del: Minimum fire bosetningsfaser, deriblant Hus-2 med mulig bevart gulvlag og grophus/Hus-3.....	17
3.4 Oppsummering faser, anlegg og areal.....	18
4. UNDERSØKELSEN AV ID 252508 OG 250516	20
4.1 Askeladden id 270508 – lokalitet 2, ferdig undersøkt.....	20
4.2 Askeladden id 270516 - lokalitet 3, ferdig undersøkt	20
5. TILDEKKING.....	20
LITTERATUR	21
VEDLEGG.....	22

Figurliste

Figur 1 Lokaltetene sett fra Lærdalselvi mot nord-nordøst, stjerne markere gravhaug bak tunet.	3
Figur 2 Kart over lokaliteter på Øvre Kvamme- Gule linjer er kulturminner. Rød ring markere id 270505.....	4
Figur 3 Skålgropstein i innmark, id 100996, sett mot øst.....	5
Figur 4 Kulturlandskap i Østre Kvammes innmark, østlig del.....	6
Figur 5 Kart over lokalitet med flateavdekket område samt sjakt 1/C451 og sjakt 5/C992.	7
Figur 6 Plassering sjakt 1/C451.....	8
Figur 7 Profilskisse sjakt 1/C451.....	9
Figur 8 Plassering sjakt 5/C996, sett mot nord.	10
Figur 9 Dronefoto flateavdekket område og relasjon til fylkets positive sjakter.....	11
Figur 10 Dokumentasjon av profil C2071 som går gjennom koksteinslaget og inn i inngangspartiet på Hus-1 i nordlig del av gårdshaugkonteksten, sett mot nord-nordøst.	12
Figur 11 Dronefoto med skisse over tuft-1 (fase 1 og 2), hus-2, hus 3 og relasjoner til øvrige anlegg og profiler. Sett mot nord.	13
Figur 12 Kniv fra ildsted i Hus-1.....	14
Figur 13 Øverst: Dronefoto av Hus-1, mot nord. Under: Hus-1 sett mot vest.....	15
Figur 14 Profilskisse C2071 ved Hus-1- øverste lag A-tuftfase representerer Hus-1.	16
Figur 15 Profilskisse C992 østlig del av gårdsanlegg, Hus-2 er i profilen.	17
Figur 16 Kart over avdekket område og antatt utstrekning av lokalitet. Blå strek angir antatt utstrekning lokalitet, gul linje angir gårdsanlegget mens stjerne markerer gravhaug. Vær oppmerksom på at id 270505 har avvikende plassering i Askeladden med en feilmargin mot vest på omkring 6-11 m.	18
Figur 17 Dokumentasjon av C992 i østre del av gårdshaugkonteksten, stolper skonet med heller kan sees i profilens venstre del.....	19

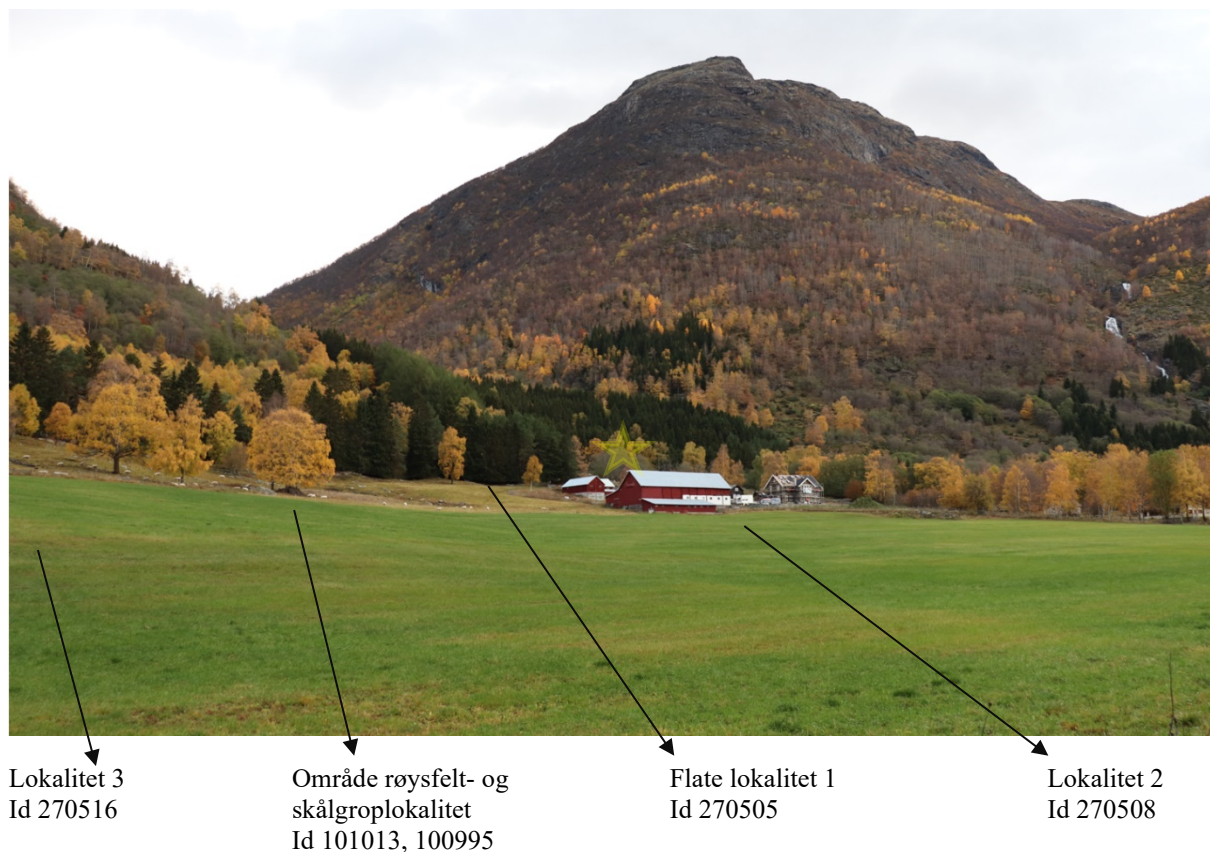
1. INNLEDNING

Forminneseksjonen ved Universitetsmuseet i Bergen har i oktober 2021 utført arkeologiske undersøkelser på Øvre Kvamme gnr/bnr 67/1 i Lærdal kommune av Askeladden id 270505, 270508 og 270516. Ved granskingene av id 270505 ble det påvist en langt mer kompleks og omfattende situasjon enn det som var beregnet utfra Vestland fylkeskommunes registreringsrapport. Det ble avdekket et gårdsanlegg fra vikingtid. Bevart under mektige raslag ble det funnet flere tidligere faser av bosettingen, trolig tilbake til eldre jernalder. Anleggets bevaringsforhold og omfang har stor forskningsmessig og kulturhistorisk betydning. Grunnet den store forskjellen mellom resultatene fra registreringsrapporten og kildene som framstod i felt var det derfor ikke ressurser til en nærmere gransking av kultursporene, slik at det til nå bare er foretatt det som kan betegnes som en forundersøkelse.

Basert på dette ble det avholdt et møte mellom Vestland Fylkeskommune og Forminneseksjonen, den 03.11.21 for å drøfte videre håndtering av saken. I den forbindelse ble det besluttet at det skulle utarbeides en situasjonsrapport med det formål å gi et overblikk over arbeidet som er gjort og resultatene så langt på id 270505, presentert i kap. 3. I tillegg vil det og bli gitt en kort omtale av de to andre lokalitetene, ID 270508 og 270516, der arbeidet nå ansees som ferdigstilt.

1.1 Feltarbeidet

Feltarbeidet ble utført i perioden 4.-22.oktober av utgravningsleder Yvonne Dahl, GIS-ansvarlig for FMS Thomas Bruen Olsen, GIS feltleder Cornelia Albrektsen, feltleder Howell Magnus Roberts og feltarkeolog William Dack. Anette Overland fra Seksjon for paleobiologi og geologi ved UM, har ansvar for paleobotanikk mens Søren Diinhoff er saksbehandler for prosjektet.

Figur 1 Lokalitetene sett fra Lærdalselvi mot nord-nordøst, stjerne markere gravhaug bak tunet.

Figur 2 Kart over lokaliteter på Øvre Kvamme- Gule linjer er kulturminner. Rød ring markere id 270505.

2. KULTURMILJØ OG LANDSKAP PÅ ØVRE KVAMME 67/1

Øvre Kvamme ligger solvendt og lunt langs Lærdalselvi mellom Borgund Stavkirke og Borlaug, altså Lærdalselvas øvre del. Gårdens innmark ligger i svakt hellende terreng som strekker seg fra Lærdalselvi og fylkesveg 630/Borgundvegen (gamle E16), opp mot fjellet Kvamsnosi i nord. Området fra elva og opp til dagens gårdstun er lettdrevet fulldyrket jord med god bonitet, omkranset av større arealer med innmarksbeite i mer hellende terreng. Foruten dette har gården store utmarksressurser med fiske, produktiv skog, samt støls- og beiterettigheter innover Kvamsdalen og Kvamsfjell i nord som også er et kjent reintrekk.

Området har i motsetning til en rekke gårder og områder langs Lærdalselvi gode solforhold hele året. Dette er trolig noe av bakgrunnen for områdets gode bonitet og preg av alderdommelig kulturlandskap. Området inngår i Vestnorsk Fjordlandskap og grunneier er aktivt opptatt av skjøtsling av kulturlandskap.

Gården er kjent fra både diplomaterialet og Bergens Kalvskinn, første gang i 1304 (DN I 92). Deler av gården skal da ha vært adelsgods, resten trolig i bondeie. Det ser ikke ut å være noe opphold under eller etter svartedauden og gården opptrer jevnlig i skriftlige kilder gjennom hele middelalder. Fra 1647 viser skatteskylden 1 laup smør og 19,5 mælar korn- hvilket tilsvarer drøye 300kg korn. Skatteskylden speiler altså en produktiv gård med rimelig høy betalingsevne. Dagens eier representerer 10. generasjon sammenhengende eierskap – og har tradisjonsrett på gravplass ved inngangspartiet til Borgund Stavkirke (pers. med). Gården har hatt husmenn tilbake til 1600-tallet, primært sentrert rundt området ved elva Kvemna.

Figur 3 Skålgropstein i innmark, id 100996, sett mot øst.

2.1 Kulturminner innmarka Øvre Kvamme: Skålgroplokalteter, gravhaug og røysfelt

Det var før fylkets registrering kjent fire synlige kulturminner på gårdens innmark, henholdsvis en gravhaug, to skålgroplokalteter og ett røysfelt (fig. 1, 2).

På tunets nordvestre side ligger en røys/gravhaug registrert av Per Fett (ikke innlagt i Askeladden) med en diameter på 10-15 m og høyde på 2 m. Røysen ligger i krysset mellom to gardsveger/ferdselsveger og er noe forstyrret av gardsvegen på østre side- men fremtrer ellers som uskadd uten plyndringsgrop i toppen. Den er i dag overgrodd av naturlig furu. Fasongen med noe bratt kurve mot toppen er gjerne et trekk observert ved vikingtids hauger.

Vest for tunet omtrent midt i dagens innmark ligger en stor glattslipt flyttblokk med skålgroper kalt Nimelingen, id 100995 (fig. 2, 3). Fra skålgropsteinen går et tydelig geil-lignende tråkk som strekker seg nord-nordøst i retning mot lokalitet 1- og gravhaugen ved tunet. Omkring 200 m vest for denne ligger neste skålgropstein, kalt Midlhaugen, id 100996, i ytterkanten av den gamle innmarka som i dag er tilgrodd med lauvskog og kun tidvis brukt som beite. Mellom disse to skålgroplokaliteten, fremdeles i innmarka, ligger rydningsrøysfeltet id101013 på et areal som utgjør omkring 4 da med både røyser og gravhaug. Det går en gressbevokst ferdsselsveg-kjerreveg i N-S retning gjennom feltet.

Av løsfunn tilknyttet gården finnes en rekke funn av bein, bronse, keramikk mm fra eldre jernalder ved id 173865 tilknyttet Saupsetbotn som er Øvre Kvammes utmark- og senterområde. Dette området inngår ikke tiltaket og viser kun til tidsdybden i bruken på gårdens utmark. Funn av kniv og ubrent bein fra fylkets registrering er magasinert under B18019-20.

2.2 Kulturminner i nærområdet

Strekningen langs Lærdalselvi som hovedferdselsåret mellom vest- og øst er velkjent, og synlige eldre- og yngre veg stubber og ferdsselsveier preger landskapet i alle deler av Lærdalsdistriktet, hvorav delen Kongeveien, Sverrestigen og Vindhella er velkjente kulturminner. I en radius på 1 km fra gårdstunet på Øvre Kvamme ligger kulturminner i form av bautasteiner, gravhauger, ødegårder, gjenstandsfunn og bosetningsspor fra flere perioder særlig konsentrert til nabogårdene Hovland, Eggjo/Eggum og Tufte.

Figur 4 Kulturlandskap i Østre Kvammes innmark, østlig del.

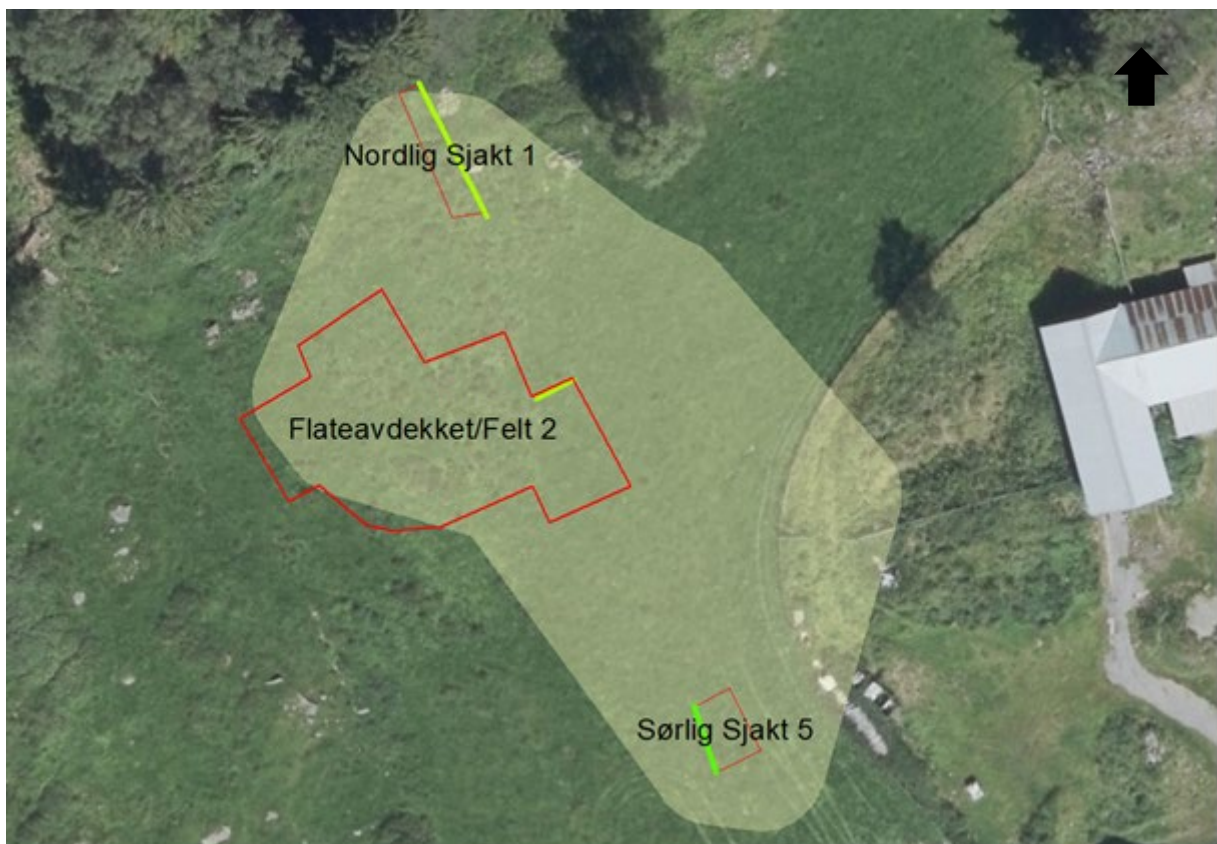

3. ASKELADDEN ID 270505

Id 270505 ble av fylket definert som en lokalitet med bosetningsspor og dyrkning med et omfang på 1635, 75m² (Wendelboe 2020). Beliggenheten strekker seg fra dagens tun/driftsbygninger med gravhaug i nord til sør i innmarka (fig. 2, 5). Lokaliteten har en brattere helling i nordlig- og sørlig del, men med et en fin utflating sentralt i mellom dette. I vest er området avgrenset av ett erosjonssøkk eller lite gjel- såkalt drågerosjonssone (vedlegg 2). Gjelet/søkket er ikke vannførende annet enn ved kraftig nedbør/smelting (grunneier pers.med.).

Ved våre undersøkelser ble lokaliteten undersøkt gjennom fire sjakter, og et flateavdekket felt på omkring 300 m², vist på fig 5 og 16 (to av sjaktene er inne i det flateavdekkede feltet).

Nedenfor gis en kort gjennomgang av resultatene, ferdig undersøkte kontekster presenteres først-deretter det flateavdekkede feltet med gårdsanlegget.

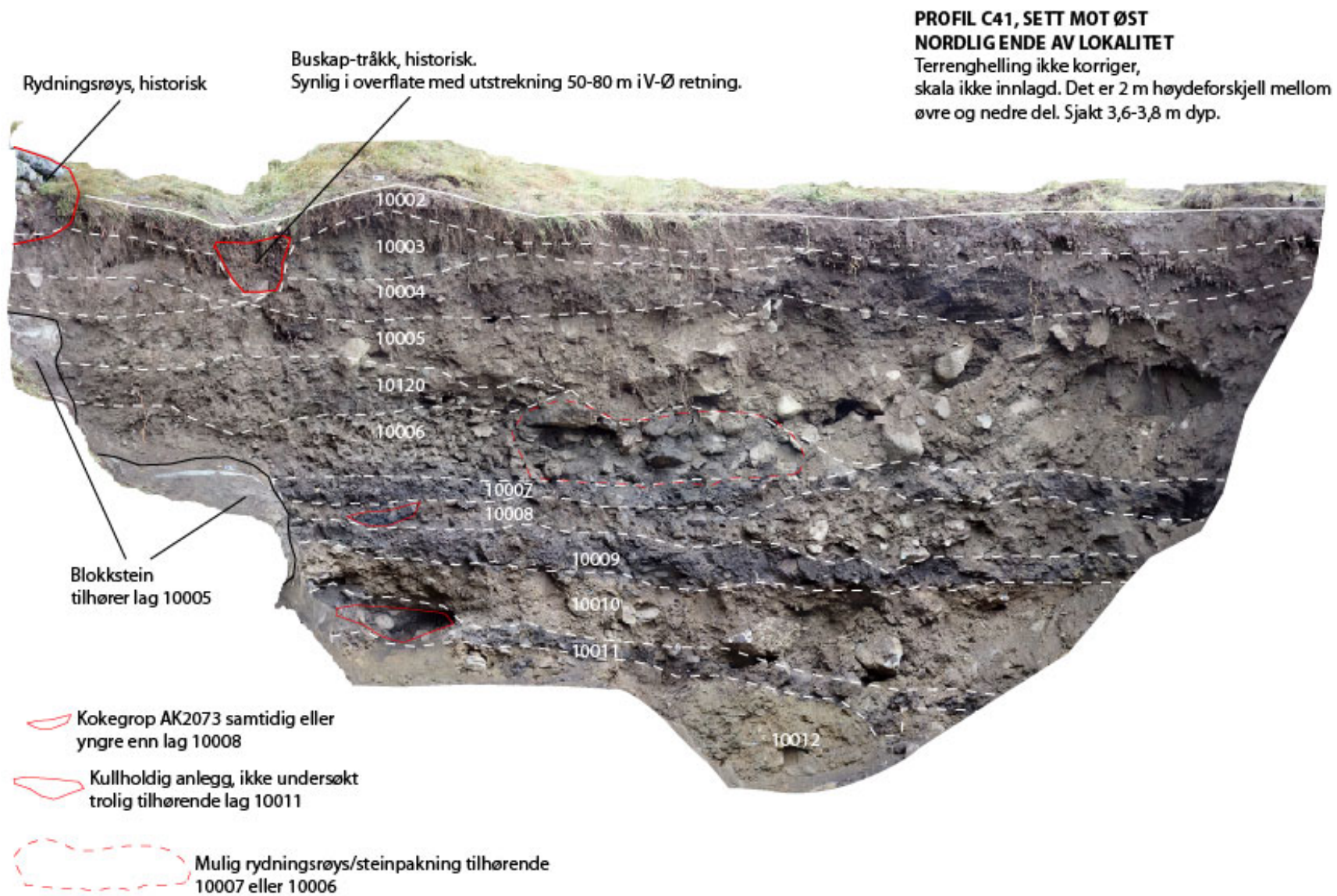
Figur 5 Kart over lokalitet med flateavdekket område samt sjakt 1/C451 og sjakt 5/C992.

3.1 Sjakt 1/C451

Sjakt tatt gjennom en synlig rydningsrøys og geil/tråkk, ned til en dybde på 360-380 cm under markoverflaten (fig. 6, 7). I profil C451 er det dokumentert 12 stratigrafiske lag derav et lag fra historisk/moderne tid, fire ras/erosjonslag og ni kulturpåvirkede lag hvorav to, muligens tre, av lagene inneholder strukturer i form av kokegropser og rydningsrøyser (fig.7). Bunnen av sjakten inneholder rasmasser.

Figur 6 Plassering sjakt 1/C451.

Figur 7 Profilskisse sjakt 1/C451.

3.2 Sjakt 5/C996 - ferdig undersøkt

Ved profil C996 ble det påvist 14 stratigrafiske lag ned til steril undergrunn 320 cm fra markoverflaten (fig. 8). Lagene består av et moderne/historisk dyrkingslag, tre ras/erosjonslag, 10-11 kulturpåvirkede lag. Av de sistnevnte er de i to lag påvist to staur mens den eldste fasen i bunn har mulige ardspor. Undergrunnen består av finsedimentert breelvavsetning.

Inntrykket er at de kulturpåvirkede lagene avtar betraktelig i denne delen av området. Det er videre et fravær av strukturer. Dermed bidrar sjakt 5/C996 med den sørlige avgrensingen av det sentrale bosettingsområdet/gårdsanlegget

Sjakten og profilene er dokumenterte, og det er tatt ut paleobotaniske prøver for analyser og dateringer. Denne sørlige delen av lokaliteten ansees som ferdig undersøkt.

Figur 8 Plassering sjakt 5/C996, sett mot nord.

Figur 9 Dronefoto flateavdekket område og relasjon til fylkets positive sjakter.

3.3 Flerfaset gårdsanlegg fra jernalder

Det flateavdekkede feltet befinner seg mellom de to omtalte sjaktene beskrevet over og dekker således arealet mellom fylkets sjakt 1 med det datert ildstedet og fylkets positive sjakt 2, se fig. 9, 11 og 16 for en nærmere kartfesting. Flateavdekkingen ble gjennomført ned til et nivå på 130-150 cm under dagens markflate.

Etter avdekking ble det klart at vi innenfor feltet hadde en situasjon med ulike faser. For å oppnå bedre stratigrafisk forståelse av strukturer og lag observert i flaten ble det anlagt en dyp sjakt i feltets nordøstre hjørne, profil C992- samt en sjaktprofil C2071 inn til Hus-1 (fig. 11) beskrevet i 3.3.1 og 3.3.2. De stratigrafiske forhold ser ut å avspeile en bosetning lokalisert på samme sted over store deler av periodene eldre- og yngre jernalder, og sannsynligvis førromersk jernalder. I lys av gravhaugen og dagens plassering av gårdstunet, er den foreløpige tolkning at dette representerer et gårdsanlegg med en tidsdybde som kan strekke seg fra førromersk jernalder og frem til vikingtid.

Hele lokaliteten er forseglet av rasmasser og således uforstyrret, og har bevaringsforhold for ubrent bein samt metall- altså gode forhold for naturvitenskapelig materiale. Klimatiske forhold

i kombinasjon med landskapsutnyttning og forekomsten av ras- og erosjonsfare er en i øyenfallende tematikk.

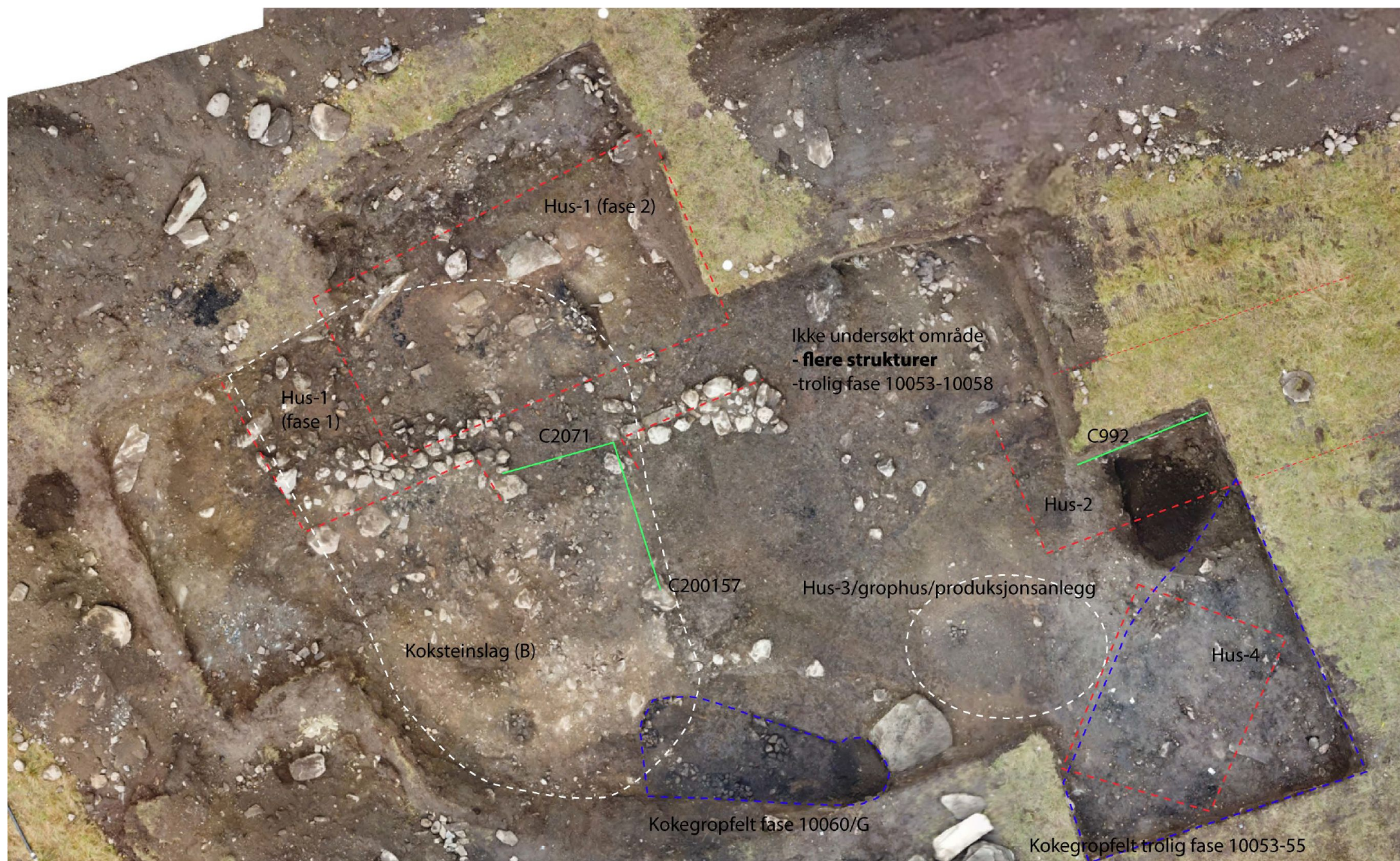
Gårdsanlegget har påvist minimum seks faser med bosetting i en gårdshauglignende kontekst. Det er foreløpig påvist minimum seks bygninger. Hus-1 er en tuft med synlig veggmur som har to faser med bevarte gulvlag, Hus-2 er ett treskipet langhus med bevarte gulv, Hus-3 er et grophus, og Hus-4 er foreløpig tolket å være en driftsbygninger med fire bærende stolper, Hus-5 og Hus-6 er langhus som stratigrafisk ligger under Hus-1. I tillegg er det påvist minimum to kokegropfelter, flere større produksjonsanlegg, rydningsrøys forseglet av ras- og dyrkningslag og ett tosifret antall fossile åkre som dekker hele gårdens forhistorie.

I tillegg til at Øvre Kvatme ligger langs en sentral ferdselsvei – og har en nærhet til Borgund, så er det er en relasjonell nærhet mellom ett sett sammensatte kontekster, faser og synlige kulturminner som har potensiale til å kaste lys over en rekke kjente problemstillinger omkring agrarhistorie, landskapsutnyttning, bosetting og kulturutvikling. Det er altså en rekke problemstillinger som kan undersøkes parallelt og kontekstuellet på mikro- og makronivå med tema som spenner fra økonomi, ideologi, religion og kultisk aktivitet. Kulturminnet har således et sjeldent omfangsrikt data- og forskningspotensialt som vil gi ny informasjon av nasjonal verdi.

Den følgende presentasjon av resultatene fra felt vil ta utgangspunkt i å beskrive gårdsanleggets omfang og kompleksitet mens det ikke vil bli foretatt en nærmere gjennomgang av øvrige påviste anlegg slik som kokegropfelter, ovner, mulige røyser/steinpakninger, groper og beingroper.

Figur 10 Dokumentasjon av profil C2071 som går gjennom koksteinslaget og inn i inngangspartiet på Hus-1 i nordlig del av gårdshaugkonteksten, sett mot nord-nordøst.

Figur 11 Dronefoto med skisse over tuft-1 (fase 1 og 2), hus-2, hus 3 og relasjoner til øvrige anlegg og profiler. Sett mot nord.

3.3.1 Nordlig del: Minimum seks bosetningsfaser fra jernalder deriblant Hus-1 fra MVT-VT

I den nordlige delen av det flateavdekkede feltet ble det dokumentert en tuft/husanlegg- benevnt som Hus-1 (fig.11, 13). Hus-1 er orientert øst-vest med en rektangulær form avdekt i en utstrekning på 12x5 m og 7x4.5 m som tilsvarer gulvlag/to bruksfase tolket å representere ombygging av huset eventuelt endring av bruk. Huset er ikke fullstendig avgrenset i nordlig- og østre del, altså langs nordlig langvegg og østre kortvegg. Det er fire ildsteder i østlig del av huset, inkludert det som i forbindelse med registreringene ble datert til merovingertid-vikingtid (Wendelboe 2020). Hus-1 har en ytre oppmuring/langvegg med inngangsparti mot sør. Den sørlige langveggen består av en mulig gjenbrukt bakkemur.

Hus-1 ligger delvis over et større koksteinsanlegg som hadde tykkelse inntil 70 cm. Koksteinslaget ble delvis fjernet av gravemaskin, men er ikke presist avgrenset i flaten. Utbredelsen så langt er 52 m² i sørlig retning (fig 11). Det ble tatt en sjakt inn i inngangspartiet på Hus-1 for å få avklart relasjon til koksteinslaget, denne sjakten er ikke tatt til undergrunn. Det ble ved denne profilen, C2071, påvist minimum åtte lag (fig 14). Øverste lag representerer MVT/VT-fasen med gulvlag tilhørende Hus-1. Direkte under dette kommer koksteinslaget, og under dette minimum seks lag/faser- hvorav minimum fire inneholder strukturer som stolper, groper, kokegroper, steinpakninger og ildsteder. Denne rekken av lag med bosetningsspor er tolket som å avspeile bosetning / hus over hverandre, med en lagtykkelse på 110-130 cm i et areal på omkring 80 m².

Yngste fase er Hus-1 som avtegner seg som en hustuft i lag A, C14 datert til MVT-VT (fig.14). Hus-5- og 6 er identifisert å ligge i lag E og G, (fig 14). Eldste fase i sekvensen er identifisert som lag G/10060, på samme måte som ved profil C992 og kokegropfeltet i sør (jfr. 3.3.2, fig. 11, 14, 15). Funn i tuft: En kniv vist på fig.12 under, ett fragment av kniv, 10-12 øvrige gjenstander av metall (syler, skjefte, stifter, nagler o.l.).

Figur 12 Kniv fra ildsted i Hus-1.

Figur 13 Øverst: Dronefoto av Hus-1, mot nord. Under: Hus-1 sett mot vest.

3.3.2 Østre del: Minimum fire bosetningsfaser, deriblant Hus-2 med mulig bevart gulvlag og grophus/Hus-3

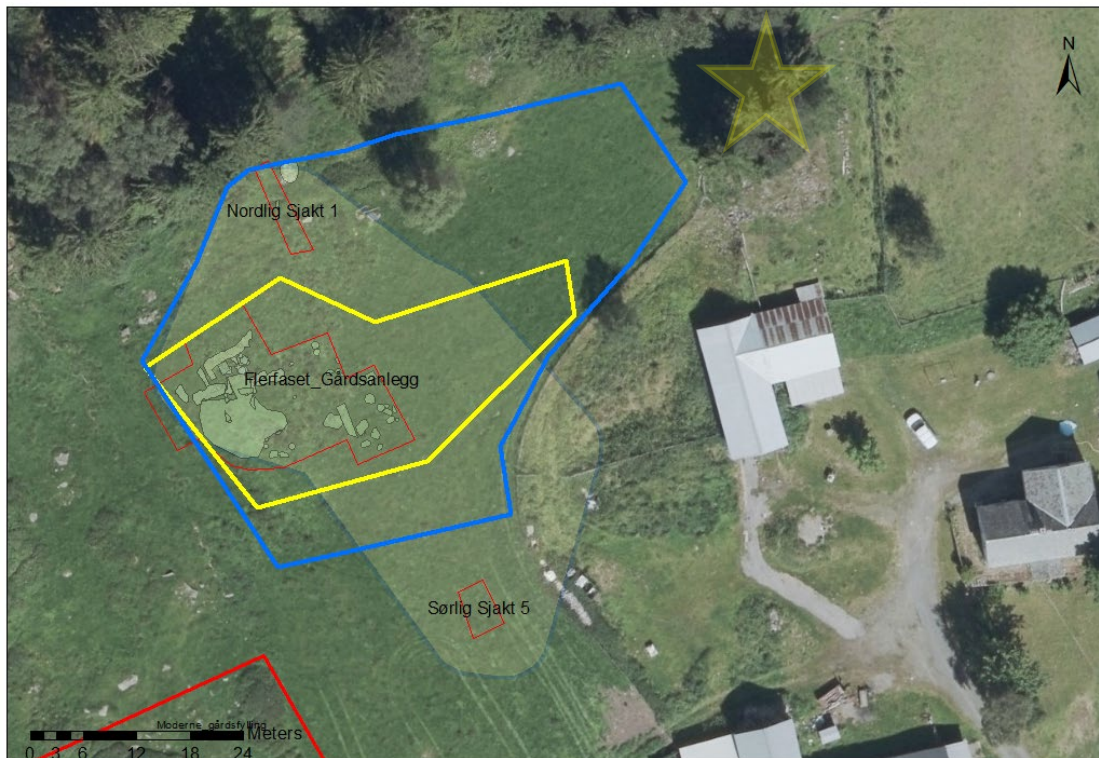
Sjakten C992 ble anlagt for å korrelere lag påvist i flaten (fig. 11, 14, 15). Sjakten er ikke tatt undergrunn. Det ble påvist 14 stratigrafiske lag, bestående av et moderne/historisk dyrkningslag, tre ras/erosjonslag og ti kulturlag. Av de kulturpåvirkede er det påvist fire (mulig fem) lag med strukturer og in situ aktivitetsspor, som til sammen utgjør en jernaldersekvens med bosetningsfaser på totalt 90 cm i tykkelse.

Disse kulturlagsavsetningene med minimum fire bosetningsfaser kan korreleres med lagene observert i profil C2071, og til stratigrafien avdekket på flaten (fig.15). I lagene 10054-55 er det spor etter et hus med mulig bevart gulvlag, kalt Hus-2. I tillegg er det påvist et mulig 4-stolpers hus, kalt Hus-4 og et grophus kalt Hus-3. Eldste fase i denne sekvensen er identifisert som lag 10060. Denne eldste fasen er også observert ved profil C2071, i flatens sørlige område (kokegropfelt fig. 11)- og under Hus-3/grophuset som ser ut å være anlagt direkte på en steinpakning tilhørende fase/lag 0060.

Det må bemerkes sjaktprofilen ikke er tatt ned til steril undergrunn- og at det i lys av sjakt5/profil C996 trolig ligger ytterligere faser under jernalder lagene fra andre perioder av forhistorien (se 3.2).

Figur 15 Profilskisse C992 østlig del av gårdsanlegg, Hus-2 er i profilen.

Figur 16 Kart over avdekket område og antatt utstrekning av lokalitet. Blå strek angir antatt utstrekning lokalitet, gul linje angir gårdsanlegget mens stjerne markerer gravhaug. Vær oppmerksom på at id 270505 har avvikende plassering i Askeladden med en feilmargin mot vest på omkring 6-11 m.

3.4 Oppsummering faser, anlegg og areal

På id 270505 er det dokumentert en flerfasert situasjon observert flere steder i profiler og på det flateavdekkede området. Det mest bemerkelsesverdige er det gårdshaug lignende anlegget, som avspeiler en bosetting lokalisert på stedet gjennom store deler av jernalder og frem til MVT-VT ved Hus-1. Deretter flyttes trolig gårdsanlegget til området dagens tun befinner seg.

Det er registrert omkring 100 strukturer. Flaten er ikke renset - hvilket betyr at antall strukturer vil være høyere. Gårdsanlegget med tilhørende kokegropfelter, produksjonsanlegg og dyrkningsspor kan igjen relateres til synlig kulturminner i umiddelbar nærhet. Hele lokaliteten er forseglet av rasmasser og dermed uforstyrret, og har bevaringsforhold for ubrent bein samt metall. Kulturminnet har dermed et sjeldent omfangsrikt data- og forskningspotensialt som vil gi ny informasjon av nasjonal verdi.

Lokaliteten er ikke avgrenset horisontalt eller vertikalt, men det er påvist bosettingskontinuitet gjennom flere stratigrafiske lag og faser, hvor alle fasene er eldre enn overgangen MVT-VT. Det gårdshauglignende anlegget har et minimumsareal på ca. 750m², med minst seks faser i nord ved Hus-

I med en tykkelse på mellom 120 cm, og minst 4 faser i øst ved Hus-2 med en tykkelse på inntil 90 cm. Arealet er beregnet utfra at det ikke påvises flere bygninger. Undersøkt enkeltvis medfører dette tilsammen flateavdekking og utgraving av et areal på omlag 4500m².

Kulturminnet som er omtalt har karakteristika nærmest som en kompleks gårdshaug. Vi vurderer at det ikke mulig å undersøke en enkelt fase av de mange boplasslagene, de må i så fall undersøkes samlet med egnet metodikk. Det må da tas høyde for et bredt spekter av vitenskapelige prøver og analyser slik som jordmorfologi, paleobotanikk og innsamling av osteologisk materiale.

Som kjent varierer den forhistoriske gårdsstrukturen og bygningsmassen i størrelse, type og antall bygninger i de ulike perioder. Beregningen er gjort på bakgrunn av foreliggende resultater, terrenget i området og erfaringer fra andre arkeologiske undersøkelser av hus- og tunanlegg i Sogn innenfor de aktuelle tidsperiodene. Vi forventer en sammenhengende bosetningsflate, med minimum fire til seks faser bort til den omtalte gravhaugen. Lokaliteten er vurdert å utgjøre opp til 2000 m². Avgrensning av lokaliteten inkludert samtlige kategorier av forhistoriske anlegg er vist med blå linje på fig. 16 - områdene som er ferdig undersøkt (sjakt 5/C996) er da ekskludert fra området. Minste avgrensning av det flerfasede gårdsanlegget er vist med gul linje på fig. 16 og utgjør omkring 750m².

Avslutningsvis må det påpekes at det ikke er flateavdekket dypere enn toppen av gårdsanlegget, det er derfor høyst sannsynlig at det dypere ned i massene finnes eldre bosetningsspor, trolig fra både bronsealder og yngre steinalder, illustrert ved stratigrafien i sjakt5/C996 og sjakt 1/C451.

Figur 17 Dokumentasjon av C992 i østre del av gårdshaugkonteksten, stolper skonet med heller kan sees i profilens venstre del.

4. UNDERSØKELSEN AV ID 252508 OG 250516

Disse er lokalisert i innmarkas sørlige del se fig 1 og 2.

4.1 Askeladden id 270508 – lokalitet 2, ferdig undersøkt

Registrert som dyrkningslokalitet med bosetningsspor, bestående av en kokegrop datert til folkevandringstid (Wendelboe 2020: 24). Området ligger rett sør for tunets driftsbygning.

Det ble gravd en dyp sjakt supplert med et mindre flateavdekket område, med funn av en kokegrop. Dyrkningslokaliteten ble ellers vurdert å ha samme omfang som påvist av fylket. Lokaliteten ansees å være ferdig undersøkt.

4.2 Askeladden id 270516 - lokalitet 3, ferdig undersøkt

Registrert som dyrkningslokalitet med omfang på 2666,84 m². Dyrkningslag fra registreringen ble datert til yngre bronsealder-førromersk jernalder (Wendelboe 2020: 28).

Dette området er ryddet beiteinnmark forsøkt bebodd av husmenn på begynnelsen av 1800-tallet- men ble oppgitt etter perioder med større ras og snøskred på 1860 tallet.

Lokaliteten er undersøkt med tre sjakter (sjakt 6-8) med dybde inntil 285 cm. Det ble påvist en stratigrafi tydelig preget av ras og erosjon med opptil syv sekvenser, hvorav tre-fire er dyrkningslag. Lokaliteten er dokumentert og paleobotaniske prøver er tatt. Lokaliteten ansees å være ferdig undersøkt.

5. TILDEKKING

Lokaliteten ble dekket med termomatter og presenning ved avreise 22.10.21. For å sikre profiler og eksponerte anlegg med påvist beinmateriale dekkes feltet med duk og jordmasser i uke 46, 2021.

LITTERATUR

Espe, Alfred; Gram, Ola;

Hovland, Kåre 1990

Lærdal Bygdebok II. Heim og Ætt. Tønjum Sokn. Lærdal Kommune

Wendelbo,

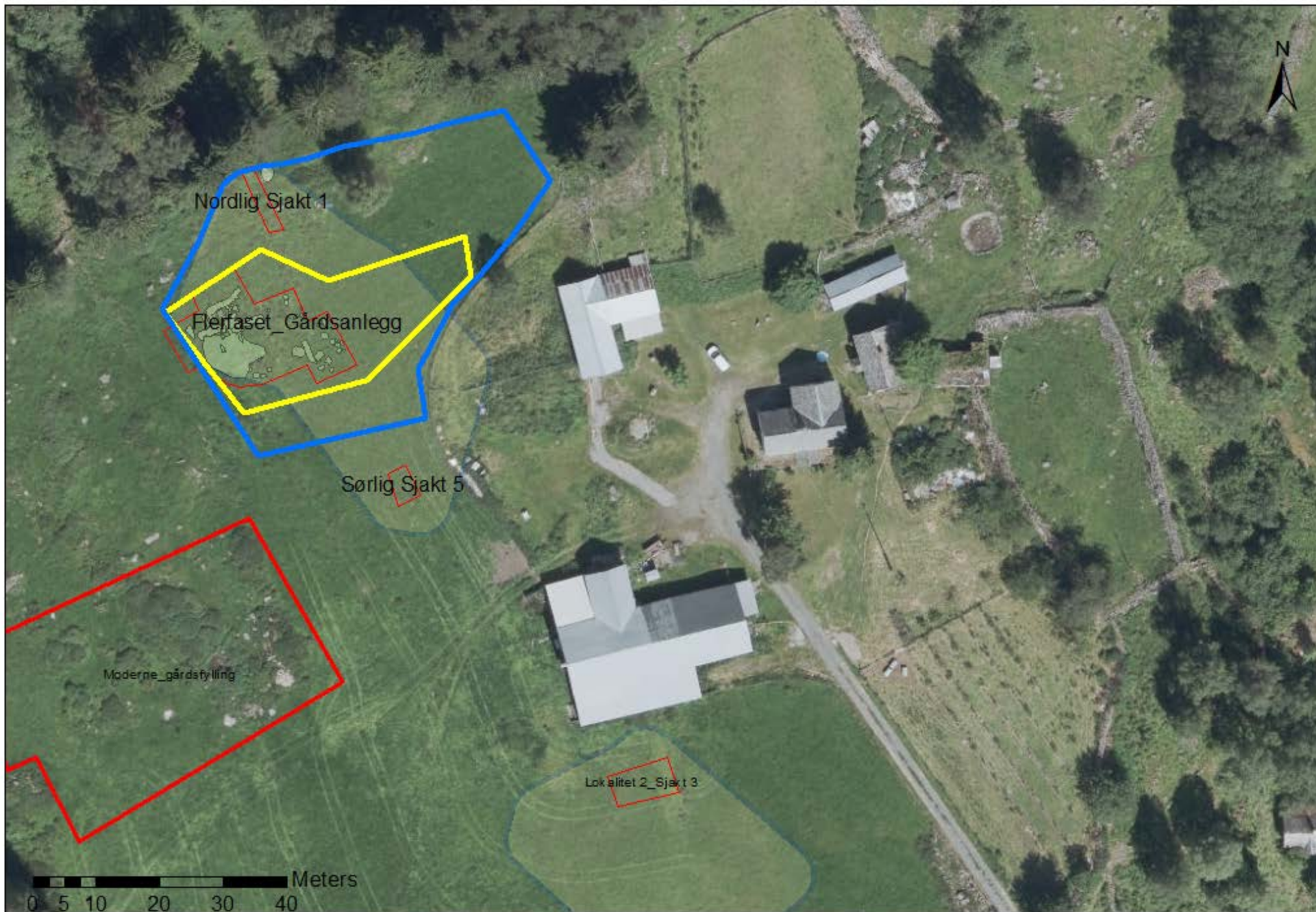
Henriette Maria Hop

Kulturhistoriske registreringer. Lærdal kommune – Øvre Kvamme kraftverk. Rapport 33 – 2020. Vestland Fylkeskommune

VEDLEGG

1. Kart alle innmålinger
2. Kart drågerosjon

Nordlig Sjakt 1

Flerfaset_Gårdsanlegg

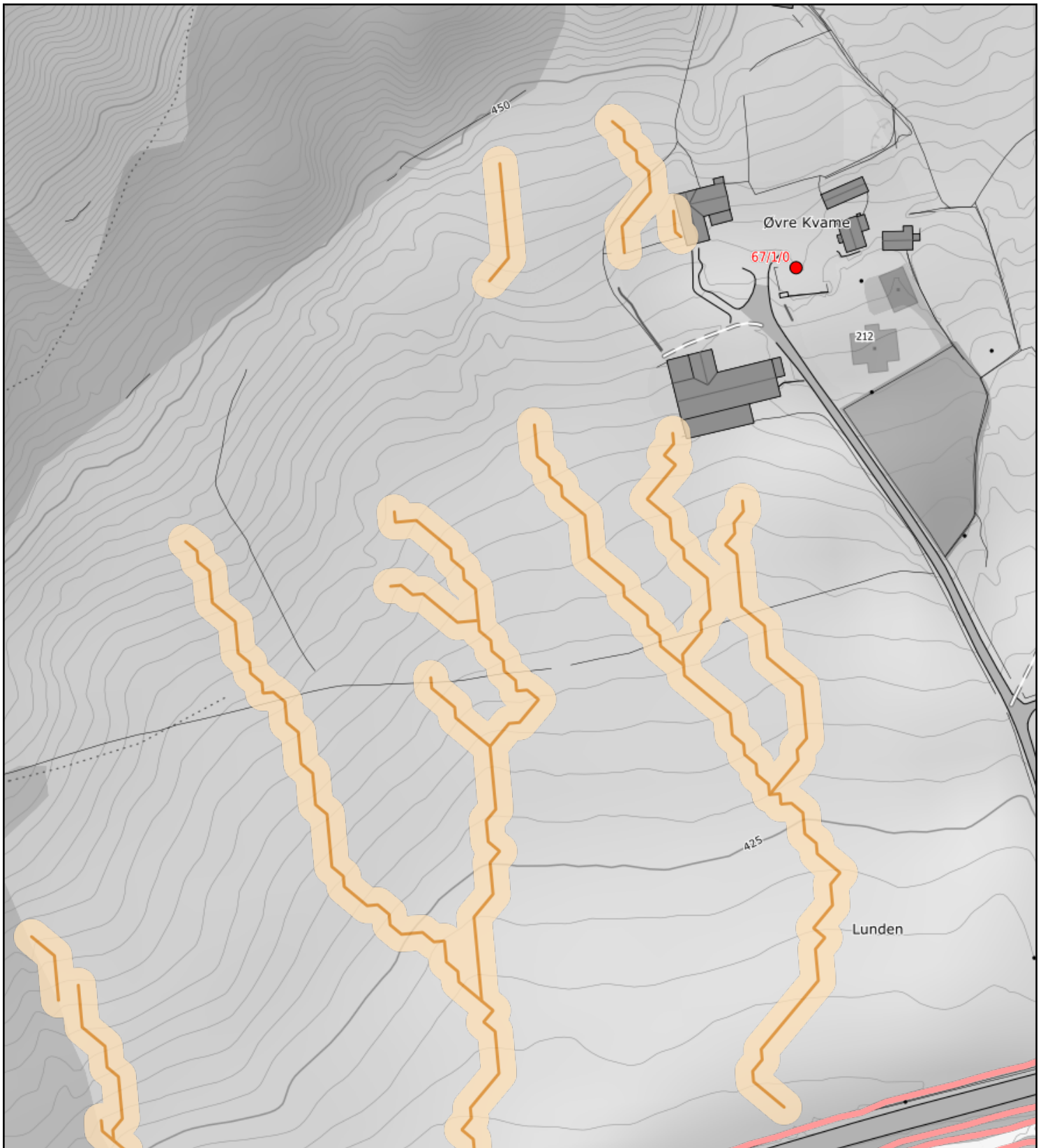
Sørlig Sjakt 5

Moderne_gårdstfylling

Lokallitet 2_Sjakt 3

0 5 10 20 30 40 Meters

Målestokk 1: 1500 ved A4 utskrift
 Utskriftsdato: 07.11.2021 14:01
 Eiendomsdata verifisert: 07.11.2021 13:47

GÅRDSKART 4642-67/1/0
 Tilknyttede grunneiendommer:
 67/1/0

NIBIO
 NORSK INSTITUTT FOR
 BIOØKONOMI

Erosjonsrisiko flateerosjon

TEGNFORKLARING

- Liten erosjonsrisiko
- Middels erosjonsrisiko
- Stor erosjonsrisiko
- Svært stor erosjonsrisiko
- Ikke kartlagt
- Sum

AREALTALL (DEKAR)

Liten erosjonsrisiko	0.0	
Middels erosjonsrisiko	0.0	
Stor erosjonsrisiko	0.0	
Svært stor erosjonsrisiko	0.0	0.0
Ikke kartlagt	2321.6	2321.6
Sum	2321.6	2321.6

Kartet viser valgt type gårdskart for eiendommen man har søkt på. I tillegg vises bakgrunnskart for gjenkjenning. Arealstatistikken viser arealer i dekar for alle teiger på eiendommen. Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

Ajourføringsbehov meldes til kommunen.

— Arealressursgrenser

□ Eiendomsgrenser

● Driftssenterpunkt